Саха республикатын уерэ5ин министерствота

Сунтаар улууЬун уерэ5ин управленията

Элгээйитээ5и Семёнова Н.А. аатынан №3-дээх «Кэнчээри» о5о тэрилтэтэ

Туохтан о5о санарар саната бытааннык сайдарый.

Толордо: 1 категориялаах

«Кэнчээри» о5о саадын

иитээчитэ Михайлова Р.Н.

2015 с.

Сыала:

О5о санарар саната туохтан бытааннык сайдар биричиинэтин уерэтии.

Соруга:

1. Санарар сана туохтан эмсэ5элиирин уерэтии.
2. О5о санарар санатын бэрэбиэркэлиир улэни ыытыы.
3. Тереппуттэргэ анкета толотторуу.
4. Санарар сананы сайыннарар улэнии ыытыы.

АктуальнаЬа:

1. Билинни уйэ5э сайды улускэнигэр киЬи этин-сиинин айгыратар инэмтэтэ суох аЬалык уксээн о5о ийэтин иЬиттэн доруобуйата айгыраан теруур.
2. Аныгы информационнай технология сайдан тереппут о5отун кытта кэпсэтэрэ, сэЬэргэЬэрэ а5ыйаан, о5о санарар саната ситэри сайдыбат.
3. Ол иЬин ФГОС ирдэбилинэн о5о санарар саната сайдарыгар анаан тереппуттэргэ ейдетер улэ ыытыллыахтаах.

Тумук улэ: О5о тыла сайдарыгар анаан, тереппуттэргэ о5олоругар условия олохтотуу.

Речь маленького ребёнка формируется

в общении с окружающими его взрослыми.

М.Ф. Фомичёва.

Кэлинни кэмнэ олох балысханнаах сайдыытыгар о5устаран о5о доруобуйата мелтеете. Ол курдук билигин аЬылыгы солбуйар араас инэмтэтэ суох аЬалыктарынан аЬаан эдэр ийэлэр доруобуйалара айгыраата. Информационнай технология сайдан тереппуттэр о5олорун кытта алтыЬаллара, кэпсэтэллэрэ а5ыйаата. Бу барыта о5о санарар саната сайдарыгар атахтыыр.

О5ону чуолкайдык санаарарга уерэтии суолтата улахан. Сатаан чуолкайдык санарбат о5о кэпсэтэригэр олус эрэйдэнэр, о5олору кытта кыайан ейдеспет, уопсай да сайдыыта бытаарар. Мантан сылтаан майгыта уларыйар, кинэ-наара алдьанар, тункэтэх, кыбыстыган буолар. Кини бу итэ5эЬин 6-7 сааЬыгар ордук билинэр. О5ону чуолкайдык санаарарга бириэмэтин аЬарбакка, санарар аппараатын сайдар кэмигэр уерэтэр чэпчэки. О5о санарар саната сайдарыгар бастакы улэни кыра эрдэ5инэ ыытар ордук.

Кыра о5о санарар аппараатаын уратыта.

Чуолкайдык санарыы туох – ханнык иннигэр санарар аппараат улэтиттэн тутулуктаах. КиЬи санарар аппараата икки араас органтан турар:

1. Мэйии – мэйиигэ сананы уескэтэр икки аналлаах учаастак баар: Вернике киинэ уонна Брок киинэ. Вернике киинэ эмсэ5элээЬиниттэн санарар аппараат былчыннара кыайан хамсаабаттар. Онтон Брок киинэ эмсэ5элээтэ5инэ этиллибит тылы ейдеебет буолар.
   Ону таЬынан истэр органа эмсэ5элээЬиниттэн эмиэ тутулуктаах.
2. Мэйииттэн салаллар органнар белехтере: ереЬе, тына, хабар5а, куолас былчыннара, бэлэс, айах кендейе, таналай, кыра тыл, тыл, мурун кендейе, сынаах, уос, тиис.

Дор5оон чуолкайдык этилиитэ бу ааттаммыт органнар улэлэриттэн тутулуктаах. Холобур о5о куолайа, куолаЬын былчына, улахан куЬи киэнинээ5эр кылгастар, тыла улахан онон учугэйдик хамсаан биэрбэттэр, айа5ынаа5ы органнарын нервнай импульстарын кууЬэ мелтех буолан сэниэтэ суохтар, уостара кыайан хамсаабаттар. Ону таЬынан тылын алын тэЬиинэ кылгас, уеЬээ уоЬа кыайан хамсаабат, тиистэрэ сатаан ууммэтэх буолан о5о сатаан санарбат. О5о улаатан истэ5ин ахсын бу органнар эмиэ улаатан иЬэллэр. О5о ейе – санаата, этэ – сиинэ сайдыытын кэмигэр ус кутталлаах кэми ыйаллар. Теруе5уттэн 14-18 ыйыгар, 3 сылыгар уонна 6-7 сааЬыгар. Бу кэмнэргэ тылын сайдыытын кэЬиллиитэ ордук кестуен сеп, ону таЬынан эбии мелтуен сеп.

О5о чуолкайдык санарыыта центральнай нервнай систематтан суруннээн Вернике, Брок диэн учаастактар эмсэ5элээЬиннэриттэн буолар. ЦНС эмсэ5элээЬинэ тереппуттэрин наследственнай уонна храническай ыарыыларыттан. Ийэтин иЬигэр сылдьан, сурун бастакы икки ыйдарга ийэтэ инфекционнай ыарыыларынан ыарыйда5ына, куустээх эмтэринэн эмтэннэ5инэ, суЬурдэр газтарынан интоксикацияланна5ына, срогун иннинэ тереете5унэ, аргыттан, табаахтан, наркотиктан. Ону таЬынан о5о теруурүгэр тебетун эчэтиититтэн. Тереен баран бастакы икки ыйдарыгар инфекционнай ыарыыннан ыарыйда5ына уонна

антибиотиктарынан эмтэннэ5инэ. Хойукка дылы суоскатын эмэн таналайа, тииЬэ сыыЬа олоруутуттан, стрестэн. Экология айгырааЬыныттан, уопсустуба5а социально-экономическай уонна культурнай олох мельтееЬунуттэн.

Бу итэ5эстэр о5ону кытта сатаан учугэйдик дьарыктаннахха, тыл сайдыытын улаханнык мэЬэйдээбэттэр. Кинини кытта чаастатык кэпсэтэр, анаан дьарыктанар наада.

Итиниэхэ о5о урдуку нервнэй систематын улэтин уерэтэр лаборатория, эксперимент онорон, о5о тылланарыгар тарбахтар быЬаччы оруоллаахтарын быЬаарбыта. Ол курдук санарар орган улэтин салайар киин уонна тарбахтары хамсатар киин сэргэстэЬэ сыталларын ыкса сибээстээхтик улэлииллэрин ити лаборатория улэьиттэрэ дакаастаабыттара. О5о тарбахтарын былчыннара теЬе сайдаллар да, соччоннон санарар органнарын улэтэ имигэс буолан иЬэр эбит диэн тумук оноЬуллубут.

Инньэ гынан, кыра о5о тыллаа5ын эбэтэр тыла суо5ун тарбахтарын хайдах хамсатарыттан билиэххэ сеп: тарбахтарын чорбоннотон кердерер буолла5ына тыллаах о5о, оттон тарбахтара тус-туспа кыайан бокуннаабат, арахсыбат буоллахтарына бытаанным тылланар. Итинэн сиэттэрэн о5о тылын сайыннарарга бэлэмнээн кыра сааЬыттан тарбахтарыгар элбэхтик хамсаныыны онотторуллуохтаах. Хас хамсаныыны кэпсэтииннэн арыалланыахтаах. Улахан киЬи санарар саната чуоккай буолуохтаах.

Манны уерэтэн баран мин бэйэм беле5ум тереппуттэригэр анкетирование ыыттым. О5олор санарар саналарын бэрэбиэркэлээтим. Онтум тумугунэн беле5ум о5олоругар араас артикуляционнай хамсаныылары, тарбахтарыгар эрчиллиилэри, сирэйдэрин былчыннарыгар илбийиилэри онотторобун. Ону таЬынан уопсай состоянньиялара расслабленнай буолалларын наадатыгар араас хамсаныылары онотторобун уонна оонньуулары ыытабын. Тереппуттэргэ о5олорун кытта дьарыктаналларыгар тегурук остуолу ыыттым, кеме матырыйааллаах истиэндэни уурдум.

Анкетные данные ребёнка.

1. Ф.И.О. ребёнка____
2. Дата рождения ________________. Полный возраст (______________).
3.

№	Состав семьи, в том числе родственников участвующих в воспитании ребёнка.	Возраст	Образование и характер работы
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7			
8.			
9.			

4. Изменение в составе семьи с рождения: ____.
5. Общие сведения о жилищных и материальных условиях семьи____.
6. Общие сведения об условиях развития ребёнка до и после рождения: ____
____.
(состояние здоровья матери и ребёнка).
7. Перенесённые заболевания ____
(Наличье травм, операции, хран. или частые заболевания, случаи
____.
госпитализации, учёт у психоневролога или др. спец.)
8. Особенности сна ____.
(с момента рождения)
9. Аппетит____.
(с момента рождения)
10. Где и как воспитывался ребёнок начиная с рождения, кто ухаживал за ним на протяжении до 2 лет ____.
11. Скольки лет посещает ДОУ ____.
12. Как привыкал к детскому учреждению ____.
13. Как складывались отношения ребёнка с другими детьми ____.
14. Были ли резкие перемены в обстановке где рос ребёнок ____.
(Переезд, разлука и т.д.)

15. Развитие ребёнка в младенчестве и раннем возрасте до 3-х лет____
____.
16. Особенности развития моторики, сроки появления основных реакций ____.
17. Общий эмоциональный тон, развитие речи, сроки появления первых слов, фраз, активного речевого общения, активность в освоении окружающего, любопытство ____
____
____
____
____.
18. Отношение к близким и не знакомым взрослым ____.
19. Овладение предметными действиями, сроки формирования навыков самообслуживания, проявления самостоятельности ____
____
____.
20. Какая рука является ведущей ____.
21. Отношения со сверстниками ____.
22. Типичные конфликты и их частота ____
____.
23. Отмечаются ли страхи или какие – ни будь не желательные проявления ____
____.
24. Что ещё с точки зрения родителей важно отметить в истории жизни ребёнка ____
____
____
____.